

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger1. Baggrunden for forslaget

Overvejelserne bag forslag til inatsisartutlov om sprogpolitik tager udgangspunkt i, at det grønlandske sprog er det officielle sprog i Grønland, jf. § 20 i lov om Grønlands selvstyre, og at sprog udover at være et væsentligt aspekt af et folks kulturelle identitet er et kommunikationsmiddel mennesker imellem. Desuden anerkendes, at Grønlands befolkning ud over at være brugere af det officielle sprog er en befolkning med flere sprog. Med dette som udgangspunkt har det længe været et politisk ønske at fremme anvendelsen af grønlandsk og samtidig sikre, at de borgere, der har behov for at lære grønlandsk, dansk og engelsk samt grønlandsk kultur, historie og samfundsforhold får mulighed for dette.

Den grønlandske selvstyrekommission omtaler i sin betænkning fra 2003 det markante skift i sprogpolitikken i Grønland, som har fundet sted i sidste halvdel af 1900-tallet, jf. betænkningens side 131-134. Det danske sprog havde i første halvdel af den omtalte periode en meget høj prioritet på bekostning af undervisning i det grønlandske sprog. På det tidspunkt var det den almindelige opfattelse, at det grønlandske sprog kunne forsvinde. Sidst i 1970'erne blev undervisningen i det grønlandske sprog kraftigt intensiveret, mens undervisningen i det danske sprog blev nedprioriteret. Den skiftende sproglige prioritering gennem tiden har betydet, at befolkningen har en differentieret sproglig sammensætning.

Den grønlandske selvstyrekommission indstiller i sin betænkning, at det grønlandske sprog bliver landets officielle sprog. Endvidere fremhæver kommissionen, at manglende kundskaber i dansk eller andre fremmedsprog vil, medmindre der gribes ind, medvirke til at forlænge det eksisterende uddannelsesmæssige efterslæb. Kommissionen foreslår derfor, at der iværksættes tiltag, herunder undervisning i grønlandsk for uddannelsessøgende grønlændere i Danmark, for at gøre det attraktivt for disse at søge beskæftigelse i Grønland samt forblive på det grønlandske arbejdsmarked.

Naalakkersuisut og den danske regering nedsatte den grønlandsk-danske selvstyrekommission på baggrund af et ønske om at sikre størst mulig grad af ligestilling mellem Grønland og Danmark og øge det grønlandske folks selvbestemmelse i størst muligt omfang inden for rammerne af rigsfællesskabet.

Den grønlandsk-danske selvstyrekommission bygger i sin betænkning fra 2008 (side 81-84) videre på grundstenene i betænkningen fra 2003 vedrørende sprog. Resultatet er § 20 i lov om Grønlands Selvstyre, hvor det fastsættes, at det grønlandske sprog er det officielle sprog. Set i forhold til hjemmestyreloven fra 1979 foreligger der en væsentlig, principiel og faktisk ændring i skiftet fra det grønlandske sprog som hovedsprog, jf. hjemmestyrelovens § 9, stk. 1, 1. pkt. til det grønlandske sprog som officielt sprog. Også i relation til spørgsmålet om undervisning i det danske sprog er der sket en ændring i forhold til bestemmelsen i hjemmestyrelovens § 9, stk. 1, 2. pkt., hvoraf det

fremgår, at der skal undervises grundigt i det danske sprog. Lov om Grønlands Selvstyre indeholder ingen bestemmelser om undervisning i det danske sprog. Af bemærkningerne til lovens § 20 fremgår det, at det er de grønlandske myndigheders opfattelse, at beherskelsen af flere sprog i et dynamisk og stadig mere globaliseret samfund er af stor vigtighed. Bestemmelsen i § 20 skal fortolkes i lyset af dette, og derfor skal der undervises grundigt i grønlandsk, dansk og engelsk. Det fremgår endvidere, at selvstyret sikrer undervisning i dansk og andre relevante sprog, der vil kunne kvalificere grønlandske unge til videre uddannelse i Danmark og i andre lande.

Det fundamentale skift mellem det grønlandske sprog som hovedsprog til officielt sprog skal ses i sammenhæng med den eksisterende immigration og tilgang af arbejdskraft samt udsigterne til en forhøjet tilgang af udefrakommende arbejdskraft på nogle områder.

Hensigten med sproglig integration er blandt andet at fjerne sprogbarrierer og skabe tolerance blandt dem, der taler sprogene, med henblik på at skabe et sprogligt fællesskab og samtidig fremhæve det grønlandske sprogs rolle som det officielle sprog.

Det grønlandske sprog er en central del af det grønlandske folks kulturelle identitet. Sproget har således en kulturbærende funktion, der skal bevares, styrkes og samtidig udvikles. Sproget er samtidigt det mest udviklede kommunikationsredskab. I forbindelse med udarbejdelsen af nærværende forslag, har det ligget Naalakkersuisut på sinde at være yderst opmærksom på det grønlandske sprogs dualistiske identitet, både som kulturbærende og som kommunikationsredskab. Manglende sproglige kvalifikationer udelukker ikke blot personen fra samfundslivet, men det udelukker også personen fra de velfærdsgoder som en videregående uddannelse giver mulighed for.

1.1 Hvad er grønlandsk?

Det sprog, der er det officielle sprog i Grønland, kaldes kalaallit oqaasii eller kalaallisut. Sproget grønlandsk tales af cirka 50.000 mennesker.

En del af den gruppe er tosproget med dansk som andet sprog. Grønlandsk består af tre hoveddialekter, nemlig de dialekter, der tales i Avanersuaq, Tunu og Kitaa. Der er adskillelige dialektvariationer indenfor disse hoveddialekter. Herudover er der et fælles skriftsprog på grønlandsk. Det skrevne grønlandske sprog er standardsproget.

Etableringen af Ilinniartissuaq i Nuuk og i Ilulissat medførte, at der gradvis blev opbygget et grønlandsk standardsprog med indflydelse fra den centrale vestgrønlandske dialekt, først i form af retskrivning og senere også i form af talesproget. Dette standardsprog blev efterhånden institutionaliseret i form af ordbøger og grammatikker.

Det sprog, som er fælles for alle grønlandsktalende grønlandere, er det grønlandske standardsprog. Sproget i den form det nu har, tilhører ikke nogen enkelt dialekt. Det er det sprog, som alle uagtet egen dialekt anvender i skrift. Derimod er det talte sprog ureguleret. Enhver kan anvende sin egen dialekt i tale.

Oqaatsinik Pikkorissarfik udbyder kurser i grønlandsk som andet sprog fra nybegynderniveau og opefter, som Oqaatsinik Pikkorissarfik selv organiserer eller i samarbejde med firmaer, private og

offentlige institutioner. Derudover tilbyder kommunerne voksenundervisning i henhold til landstingsforordning nr. 10 af 21. maj 2002 om kultur- og fritidsvirksomhed.

1.2 Dansk i Grønland

Der er blevet undervist i det danske sprog i Grønland siden 1925 i forbindelse med ændringen af skoleloven. Det formodes, at omkring 10 procent af den grønlandske befolkning i dag hovedsageligt er dansksproget.

Det grønlandske uddannelsesområde består i dag af folkeskolen, gymnasier, erhvervsuddannelser og videregående uddannelser. I de fleste uddannelsesinstitutioner er undervisningssproget og undervisningsmaterialerne overvejende dansk. Det samme gælder for undervisere og forskere i gymnasier, erhvervsuddannelser og videregående uddannelser.

Dertil udbyder Oqaatsinik Pikkorissarfik kurser i dansk som andet sprog fra nybegynderniveau og opefter, som Oqaatsinik Pikkorissarfik selv organiserer eller i samarbejde med firmaer, private og offentlige institutioner. Kommunerne tilbyder også danskundervisning fra nybegynderniveau og opefter.

Det fremgår af hjemmestyrelovens § 9, at der skal undervises grundigt i det danske sprog, og at begge sprog kan anvendes i offentlige forhold; det vil sige, at dansk har en særlig status. Selv om hjemmestyreloven blev ophævet ved vedtagelsen af lov om Grønlands selvstyre og denne bestemmelse vedrørende det danske sprog ikke videreføres, vil dansk fortsat have en særlig status i Grønland i og med, at dansk stadig skal kunne anvendes i offentlige anliggender. Dette følger af § 7a i landstingslov om sagsbehandling i den offentlige forvaltning, ifølge hvilken en part i en sag frit kan vælge at blive betjent på grønlandsk eller dansk. Endvidere giver nærværende lovforslag adgang til undervisning i dansk grundet fortsat behov for danskkundskaber i blandt andet uddannelsesøjemed.

Der eksisterer en række sagsområder, hvor dansk primært bruges som kommunikationsmiddel. Det gælder eksempelvis områder, der er blevet introduceret i Grønland af udefrakommende, så som udenrigshandel, forskning, økonomi og teknik. Dette billede er ved at ændre sig, idet uddannede fagfolk i forskellige domæneområder gradvis udvikler grønlandsk sprog for deres områder. Der arbejdes dog også på terminologiudvikling udført af Oqaasileriffik løbende i de senere år.

1.3 Engelsk i Grønland

Faget engelsk blev introduceret første gang i Grønland i folkeskoleloven af 1967 som et obligatorisk fag eller som et valgfag fra 6.-7. klasse. I henhold til § 8, stk. 2, i landstingsforordning nr. 8 af 21. maj 2002 om folkeskolen kan engelsk være et undervisningssprog på mellemtrinnet og ældstetrinnet. Andre uddannelsesinstitutioner så som de gymnasiale uddannelser, Piareersarfiit, TNI, NI 1-2, Ilinniarfissuaq med videre, udbyder engelsk på fællesfagsniveau, tilvalgsfag og på et højt niveau. Dertil udbyder Oqaatsinik Pikkorissarfik kurser i engelsk som fremmedsprog fra nybegynderniveau og opefter, som Oqaatsinik Pikkorissarfik selv organiserer eller i samarbejde med firmaer, private og offentlige institutioner. Derudover tilbyder kommunerne voksenundervisning i henhold til landstingsforordning nr. 10 af 21. maj 2002 om kultur- og fritidsvirksomhed. Deri indgår sprogundervisning i engelsk for begyndere og engelsk for fortsættere.

Der findes en række tekniske fagområder, hvor sproget engelsk fungerer som kommunikations- sprog, for eksempel ved råstofudvinding, uddannelsesmæssigt og arbejdsmæssigt. Nogle uddannelser har forskellige krav om engelskkundskaber til optagelse og gennemførelse. Dertil findes en række arbejdsområder, hvor engelsk er arbejds sproget.

1.4 Grønlandsk kultur, historie og samfundsforhold

Grønlandsk kultur, historie og samfundsforhold eksisterer ikke i dag som et selvstændigt fag, men forefindes som en integreret del af sprogundervisning eksempelvis på Oqaatsinik Pikkorissarfik. Grønlandsk kultur, historie og samfundsforhold er en obligatorisk del af sprogundervisning, idet sprog og kultur supplerer hinanden.

1.5 Landstingsbehandling af forslag til sproglig integration

I foråret 2006 fremsatte Siumuts landstingsgruppe et beslutningsforslag (FM2006/46) om, at Naalakkersuisut forpligtes til at fremsætte et forslag til en sproglig integrationslov, som i udgangspunktet giver enhver i Grønland med behov herfor ret til undervisning i sprogene grønlandsk, dansk og engelsk, samt i grønlandsk kultur, historie og samfundsforhold.

Der var enighed i Inatsisartut om beslutningsforslaget og at der skulle nedsættes en arbejdsgruppe om sproglig integration. Forslaget blev indstillet til behandling i Kultur- og Uddannelsesudvalg for Inatsisartut, hvorefter et enigt udvalg indstillede forslaget til vedtagelse.

Arbejdsgruppen om sproglig integration afleverede sine rekommandationer til Naalakkersuisut i marts 2007. Rapporten indeholdt 3 hovedpunkter, som stræber efter en generel sprogpolitik i Grønland, en sproglig kontinuitet inden for uddannelsessystemet samt en sprogpolitik inden for arbejdspladserne. Disse rekommandationer samt behandling af Siumuts forslag i Inatsisartut om sproglig integration har været inkluderet i forbindelse med Naalakkersuisuts udarbejdelse af nærværende lovforslag om sprogpolitik.

2. Gældende regler

Lovforslaget om sprogpolitik er nyskabende, idet offentlige virksomheder og myndigheder samt private virksomheder af en vis størrelse nu er mødt af et lovkrav om at udarbejde en sprogpolitik. Der er en række internationale retskilder og hjemlig lovgivning med videre, der berører det grønlandske sprog, sprogets anvendelse og dynamik som et samfunds bærende sprog.

2.1 Internationale retskilder

En række internationale retskilder, som Grønland har tiltrådt, indeholder rettigheder og bestemmelser om sprog. Nedenfor er de væsentligste nævnt i relation til lovforslagets anvendelsesområde. Fælles for konventionerne og de øvrige internationale retskilder er anerkendelsen af retten til at tilegne sig samfunds bærende sprog med henblik på at deltage i samfundslivet samt retten til at tilegne sig sit oprindelige sprog eller det sprog, der mest almindeligt anvendes af den gruppe, som vedkommende tilhører med henblik på personlig og kulturel udvikling.

Den nordiske sprogkonvention af 17. juni 1981 giver de nordiske statsborgere ret til at anvende deres eget sprog i et andet land. Overenskomst af 18. juni 2003 om ændring af den nordiske sprogkonvention udvider sprogene med grønlandsk, færøsk og samisk.

I 2006 vedtog Nordisk Ministerråd en deklARATION om nordisk sprogpolitik som et supplement til den nordiske sprogkonvention. Deklarationen fastslår, at alle personer, som bor permanent i et af de nordiske lande, har ret til at tilegne sig et *samfundsbærende* sprog i tale og skrift, således at de kan deltage i samfundslivet. Ved samfundsbærende sprog skal forstås et sprog, der i et givet sprogsamfund anvendes til officielle formål, for eksempel undervisning og lovgivning.

Den europæiske pagt om regionale sprog eller mindretalssprog (1992) udspringer af Europarådet og har til formål at beskytte og fremme de historiske og regionale sprog samt minoritetssprogene i Europa. Sprogene kan således deles op i sprog, der har tilknytning til et bestemt område og sprog der tales af mindretal i det pågældende land. I 2001 ratificerede Danmark pagten for sproget tysk i Sønderjylland. En mundtlig note fastslår imidlertid, at selv om pagten ikke blev ratificeret med hensyn til færøsk og grønlandsk, så er begge sprog officielle sprog i deres respektive områder.

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (1950) blev inkorporeret i dansk ret i 1992 og trådte i kraft ved Anordning om ikrafttræden for Grønland af lov om Den Europæiske Menneskerettighedskonvention den 1. oktober 2001. Ifølge konventionens artikel 14 må staten ikke forskelsbehandle sine borgere på grund af deres sprog. Forbuddet mod forskelsbehandling gælder kun de områder, der er omfattet af konventionen og dens tillægsprotokoller.

Forskelsbehandling efter artikel 1 i UNESCO Konvention mod forskelsbehandling inden for undervisning (1960) omfatter enhver adskillelse, udelukkelse, begrænsning eller begunstiging, som er baseret på blandt andet sprog, og som således har til formål eller bevirker en annullering eller modvirkning af ensartet behandling ved undervisning. Endvidere anerkendes "nationale minoritetsmedlemmers ret til at udøve deres egen undervisningsvirksomhed, inkluderet vedligeholdelse af egne skoler og afhængigt af hver stats undervisningspolitik, benyttelse af eller undervisning i deres eget sprog," under nogle nærmere fastsatte betingelser i artikel 5.

FN's konvention om økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder, tiltrådt af Grønland den 14. januar 1976 (Nalunaarutit A, p. 1, 1966) fastslår i artikel 1: Alle folk har selvbestemmelsesret. Som følge heraf kan de efter samme artikel frit varetage blandt andet deres egen kulturelle udvikling. Stater forpligtes til at anerkende individets ret til at deltage i kulturlivet efter artikel 15.

ILO Konvention nr. 169 vedrørende oprindelige folk og stammefolk i selvstændige stater (Nalunaarutit A, p. 395, 1989) er udtryk for international anerkendelse af oprindelige folks ønske om indflydelse på områder, der særligt berører dem. I konventionens præambel anerkendes blandt andet disse folks ønske om at fastholde og udvikle deres identitet, sprog og religion inden for rammerne af de stater, i hvilke de bor. Børn af oprindelige folk og stammefolk skal, hvor det er praktisk muligt, lære at læse og skrive på deres eget oprindelige sprog eller det sprog, der mest almindeligt anvendes af den gruppe, som de tilhører. Endvidere skal disse folk sikres mulighed for at opnå flydende sproglige færdigheder på det nationale sprog eller et af landets officielle sprog, jf. artikel 28.

UNESCO Universal Declaration on Cultural Diversity (2001) fastslår blandt andet, at "Cultural rights are an integral part of human rights, which are universal, indivisible and interdependent", jf.

artikel 5. Ifølge samme artikel forudsætter kreativ mangfoldighed implementering af kulturelle rettigheder som defineret i artikel 27 i FN's Verdenserklæring om menneskerettigheder (1948) og i artiklerne 13 og 15 i Den internationale konvention om økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder (1966). På den baggrund konkluderer Artikel 5 blandt andet, at "All persons have therefore the right to express themselves and to create and disseminate their work in the language of their choice and particularly in their mother tongue."

2.2 Lovgivning om sprog

Der forefindes allerede grønlandsk lovgivning inden for sprog.

Grønlands Sprognævn er reguleret ved:

- Landstingslov nr. 12 af 26. oktober 1989 om Grønlands Sprognævn.
- Landstingslov nr. 19 af 30. oktober 1998 om ændring af landstingslov om Grønlands Sprognævn.
- Hjemmestyrets bekendtgørelse nr. 23 af 15. maj 1990 om Grønlands Sprognævn.
- Kultur- og undervisningsdirektoratets cirkulære nr. 7/85 om Grønlands Sprognævns virksomhed.

Oqaatsinik Pikkorissarfik er reguleret ved:

- Landstingslov nr. 14 af 6. november 1997 om Oqaatsinik Pikkorissarfik.

2.3 Særlovgivning og andre nationale retskilder

Herudover er der en række andre landstingslove og -forordninger, der indeholder bestemmelser om sprog. Alle har de karakter af særlovgivning inden for eksempelvis undervisningsområdet, varedeklarationer, forbrugerområdet og offentlig administration. Nedenfor er der ikke forsøgt en udtømmende gennemgang af disse regler, men alene en eksemplificering.

Varedeklarationer

Landstingslov nr. 10 af 13. november 1986 om forbrugerråd, markedsføring, mærkning, priser og forbrugerklageudvalg indeholder blandt andet et krav om, at vejledning om en vare skal angives på et sprog, som forstås af den, vejledningen er rettet til, jf. § 11, stk. 2.

Sagsbehandling

En borger kan med rette kræve at blive betjent på grønlandsk eller på dansk af offentlige myndigheder, og denne tilkendegivelse er bindende for myndigheden i henhold til landstingslov nr. 8 af 13. juni 1994 om sagsbehandling i den offentlige forvaltning med ændring fra Landstingslov nr. 21 af 30. oktober 1998 om ændring af Landstingslov om sagsbehandling i den offentlige forvaltning.

Sproget i Inatsisartut

I forretningsordenen for Inatsisartut §§ 53 og 54 findes retningslinjer for, hvordan forhandlinger i Inatsisartut skal kunne følges. Forhandlinger i Inatsisartut foregår på grønlandsk, men skal kunne følges på dansk. Såfremt et medlem af Inatsisartut kun behersker dansk, skal forhandlingen tillige

kunne følges på grønlandsk. Derudover skal forhandlinger i Inatsisartut offentliggøres i en grønlandsk og en dansk udgave, udarbejdet under tilsyn af formandskab for Inatsisartut.

2.4 Forslagets konsekvenser for eksisterende lovgivning

Nærværende forslag til Inatsisartutlov søger ikke at samle de nugældende regler vedrørende sprog, men derimod at skabe en overliggende bro mellem reglerne. Samtidigt finder Naalakkersuisut det mest hensigtsmæssigt, at reglerne vedrørende eksempelvis folkeskolen forefindes i én forordning, også for så vidt angår sprog, i stedet for at alle bestemmelser vedrørende sprog samles i en retsforskrift, idet emnet sprog berører talrige andre områder.

I forlængelse heraf erstatter nærværende lovforslag ingen af de ovennævnte gældende regler.

3. Forslagets indhold

Nærværende forslag til Inatsisartutlov om sprogpolitik er opdelt i 5 kapitler:

Kapitel 1 indeholder formålet med Inatsisartutloven og definition af sproglig integration.

Kapitel 2 indeholder bestemmelser om sprogpolitik.

Kapitel 3 indeholder bestemmelser om sprogtilegnelse.

Kapitel 4 indeholder bestemmelser om tilsyn, sanktioner og klage.

Kapitel 5 indeholder ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser.

I sin helhed er nærværende lovforslag om sprogpolitik en nyskabende udvikling, og i det følgende vil der redegøres kort for forslaget væsentligste punkter. For en mere uddybende forklaring om de enkelte emner henvises til bemærkningerne til de enkelte bestemmelser.

Væsentligt i forslaget er, at det ikke er udtryk for en endelig fastlæggelse af sprogpolitikken, men derimod en rettesnor til videre udvikling inden for nærværende forslag og relaterede områder. Formålet med lovforslaget peger derfor både på styrkelse og udvikling af grønlandsk som samfundsbærende sprog, modersmål og andet sprog samt ønsket om, at tosprogethed og flersprogethed bliver en styrke i samfundet.

Med lovforslaget stilles der krav til, at private virksomheder med mindst 10 ansatte svarende til 10 fuldtidsstillinger, samt offentlige virksomheder og myndigheder skal udarbejde en sprogpolitik. Lovforslaget udstikker rammerne for en sprogpolitik, men det er Naalakkersuisuts klare hensigt ikke at forpligte virksomheder og offentlige myndigheder i forhold til sprogpolitikens indhold og omfang.

Lovforslaget indeholder endvidere bestemmelse om retten til at tilegne sig grønlandsk og dansk med henblik på, at personer med fast bopæl i Grønland, kan deltage i samfundslivet.

4. Administrative og økonomiske konsekvenser for det offentlige

Kravet om en sprogpolitik skal opfyldes af samtlige offentlige myndigheder og virksomheder inden for eksisterende økonomiske rammer.

Det vurderes, at myndighedernes og virksomhedernes udarbejdelse af den første sprogpolitik vil tage længst tid. Det samlede tidsforbrug kan ikke kvantificeres blandt andet grundet følgende variabler:

- Myndighedens eller virksomhedens eksisterende kendskab til sprogkompetencer og kompetencemål.
- Myndighedens eller virksomhedens egne ønsker vedrørende sprogpolitikens omfang og indhold.
- Myndighedens eller virksomhedens størrelse og personalekreds, herunder i hvilket forum udarbejdelse af sprogpolitik skal ske, eksempelvis samarbejdsudvalg, sikkerhedsudvalg, ledelse, ekstern konsulent eller lignende.

Det vurderes samtidigt, at opdatering af en eksisterende sprogpolitik vil være mindre tids- og ressourcekrævende, og det bemærkes i denne forbindelse, at lovforslaget ikke stiller krav til opdatering inden for udstukne tidsintervaller. Dette overlades til myndigheder og virksomheder.

Bestemmelsen om retten til at tilegne sig grønlandsk og dansk samt sprog med international rækkevidde i forslagens § 5, stk. 1, anfører ikke, hvorledes denne ret skal udmøntes. Det er fundet hensigtsmæssigt i loven at fastsætte selve retten til sproglig tilegnelse, men at lade det være op til Naalakkersuisut i samråd med arbejdsmarkedets organisationer og andre relevante parter at fastsætte nærmere regler om udmøntningen af denne ret. Retskravet på tilegnelse medfører derfor ikke i sig selv administrative og økonomiske konsekvenser for det offentlige.

5. Administrative og økonomiske konsekvenser for erhvervslivet

Der henvises til bemærkningerne vedrørende administrative og økonomiske konsekvenser for det offentlige. I forhold til erhvervslivet er det væsentligt at bemærke, at kredsen af virksomheder, der er omfattet af lovforslagets § 4, er klart defineret i henhold til virksomhedens størrelse med henblik på at modvirke uforholdsmæssige administrative byrder. Kravet om en sprogpolitik udstrækkes derfor udelukkende til private virksomheder med mindst 10 ansatte, svarende til 10 fuldtidsansatte.

Nogle offentlige eller private virksomheder har deres egne sprogpolitikker i deres virksomhed. Som eksempel kan Nukissiorfiit nævnes. Nukissiorfiit har ansat en sprogunderviser i virksomheden, som underviser de ansatte, der har behov for sprogundervisning i grønlandsk og dansk. Det er nyskabende, og de økonomiske konsekvenser, der følger deraf, er lønudgifter og eventuelle udgifter til materiale til sprogundervisning.

6. Miljø- og naturmæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen miljø- og naturmæssige konsekvenser.

7. Administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget medfører ikke administrative konsekvenser for borgerne.

8. Høring af myndigheder og organisationer

Nærværende lovforslag har været i høring i perioden den 22. januar 2009 til den 20. februar 2009 ved følgende høringsparter:

Landsstyreformandens departement	Departementet for Finanser og Udenrigsanliggender
Departementet for Erhverv og Arbejdsmarked	Departementet for Fiskeri, Fangst og Landbrug
Departementet for Familie og Sundhed	Departementet for Infrastruktur og Miljø
	Ilimmarfik
Samtlige styrelser under Grønlands Hjemmestyre	Rigsombudsmanden i Grønland
Råstofdirektoratet	Udenrigsdirektoratet
Inerisaavik	Ilinniarfissuaq
Midtgrønlands Gymnasium	Nordgrønlands Gymnasium
Sydgrønlands Gymnasium	HTX
Grønlands Repræsentation	INUILI
Center for Sundhedsuddannelser	Samtlige Piareersarfiit
NI – Nuuk	NI – Qaqortoq
Socialpædagogisk Seminarium (SPS)	KIK
Avalak	KNAPK
HHX	Akademikernes Sammenslutning i Grønland
Atorfillit Kattuffiat	KANUKOKA
KANUNUPE	ILIK
Grønlands Arbejdsgiverforening	SIK
NUSUKA	Jern- og metalskolen
IMAK	SILA
TII – Tasiilaq	Bispekontoret
Samtlige provstikontorer	Grønlands Nationalmuseum og Arkiv
Landsbiblioteket	Oqaasileriffik / Sprogsekretariatet
Oqaatsinik Pikkorissarfik/ Sprogcentret	Kulturrådet
Politimesteren i Grønland	Kalaallit Nunaanni Timersoqatigiit Kattuffiat (GIF)
Air Greenland	Royal Arctic Line
TELE Greenland	KNR
GLDK	ICC / ICYC
Kalaallit Atuakkiortut (KA)	Sprognævnet
Illisimatusarfik	ATI- Maniitsoq
Selvstyrekontoret	Atuagagdliutit/Grønlandsposten
Sermitsiaq	Kalaallisut oqaatsivut
Royal Greenland	Nukissiorfiit
NunaMinerals	
KNI A/S	Grønlands Turist og Erhvervsråd
A/S Boligselskabet INI	NunaOil A/S
Greenland Ressources	Sermit A/S
GrønlandsBanken	Great Greenland
Arctic Umiaq Line A/S	

Følgende høringsparter havde væsentlige bemærkninger til lovforslaget som angivet i det følgende i en tematisk gennemgang:

Hørings svar:

Der er indkommet høringssvar fra de høringsparter i ovennævnte liste, hvis navn er fremhævet med fed skrift.

Generelt bliver lovforslaget om sprogpolitik modtaget godt, hvor styrkelse af sprogfærdigheder bliver hilst velkommen. En del af høringsparterne sætter spørgsmålstegn ved, om virksomhederne er i stand til at afholde udgifterne til sprogundervisning samt indføring i grønlandsk kultur, historie og samfundsforhold, inden for de eksisterende økonomiske rammer.

Bemærkningerne i høringssvarene er i videst muligt omfang indarbejdet i forslaget. I det følgende fremhæves de væsentligste bemærkninger. Naalakkersuisuts bemærkninger er kursiveret.

Generelle bemærkninger:

Rigsombudet gør opmærksom på, at da lovforslaget om sprogpolitik bygger på en forudsætning om, at forslag til lov om Grønlands Selvstyre vedtages i Folketinget, vil en vedtagelse af lovforslaget til Inatsisartutlov kun kunne ske efter en vedtagelse af lov om Grønlands Selvstyre i Folketinget. *Det skal hertil bemærkes, at forslag til lov om Grønlands Selvstyre nu er vedtaget.*

Råstofdirektoratet er af den holdning, at lovforslaget er relativt ukonkret. Der er opstillet en række målsætninger eller rettigheder, uden at der er nærmere angivet hvorledes disse i praksis kan opfyldes. *Det skal hertil bemærkes, at loven har karakter af en rammelov, hvis udmøntning vil ske ved administrative forskrifter herom og på baggrund af de til enhver tid foreliggende økonomiske og mandskabsmæssige ressourcer hertil.*

Sprogsekretariatet mener ikke, at overskriften til lovforslaget er passende til indholdet. Sprogsekretariatet bemærker, at lovforslagets indhold handler om sproglig integration, og ikke om bestemmelser vedrørende anvendelse af grønlandsk som modersmål. *Naalakkersuisut har besluttet at anvende overskriften "sprogpolitik", da begrebet er mere af overordnet karakter. Sproglig integration er en del af lovens formål, men loven omhandler også andre sprogpoltiske forhold.*

GrønlandsBANKEN mener, at lovforslagets formål med fordel kan udvides således, at der med lovforslaget gives øgede rettigheder for specielt unge til at kræve øget undervisning i grønlandsk og fremmedsprog. *Naalakkersuisut har ikke fundet det hensigtsmæssigt at ændre formålsbestemmelsen i forslaget.*

Royal Greenland oplyser, at med baggrund i koncernens medarbejderes ambitioner og muligheder for beskæftigelse indenfor den globale virksomhed, vil Royal Greenland A/S ikke kunne indskrænke en sprogpolitik til kun at omfatte to sprog. *Naalakkersuisut skal oplyse, at lovforslaget giver personer med fast bopæl i landet ret til at tilegne sig grønlandsk og dansk, i tale og skrift, således at de kan deltage i samfundslivet, anvende og udvikle deres modersmål og tilegne sig sprog med international rækkevidde. Dette er ikke på nogen måde til hinder for, at en virksomhed i sin*

sprogpolitik kan inddrage andre sprog, hvilket kan være relevant, hvis virksomheden anvender andre sprog, eller hvis virksomheden af andre grunde ønsker andre sprog fremmet.

Kalaallit Atuakkiortut udtrykker ønske om, at medtage ting der hører under markedsføring, såsom reklamer og annoncer. Sprogsekretariatet mener ligeledes at, der bør stå bestemmelser vedrørende skiltning og reklamering. *Naalakkersuisut skal oplyse, at landstingslov nr. 10 af 13. november 1986 om forbrugerråd, markedsføring, mærkning, priser og forbrugerklageudvalg er taget med som et eksempel på særlovgivning, hvorved der er et krav om, at vejledning om en vare skal angives på et sprog, som forstås af den, vejledningen er rettet til.*

Kalaallit Atuakkiortut finder det betænkeligt, at kravet om en sprogpolitik skal opfyldes inden for eksisterende økonomiske rammer for virksomhederne. Kalaallit Atuakkiortut og Kommune Kujalleq forudser, at manglende økonomi hos nogle virksomheder kan resultere i, at tiltagene vedrørende sprogpolitikken kan forhindre opfyldelsen af intentionerne i loven. KNR mener, at spørgsmålet om finansieringen af sprogundervisning af medarbejderne bør tages op af Inatsisartut. Air Greenland mener ikke, at omkostningerne og forpligtelserne til undervisning alene skal hvile på selskaberne. Ilisimatusarfik og Kommune Kujalleq savner en konsekvens beregning i forbindelse med implementeringen af lovforslaget. Styrelsen for Råd og Nævn påpeger, at kravet om undervisningsvirksomhed til private virksomheder, kan medføre øgning af priserne for forbrugerne, idet omkostningerne for undervisning af ansatte vil medføre en merudgift for de private erhvervsdrivende. Departementet for Familie og Sundhed mener ikke, at sundhedsvæsenet kan tilbyde alle ansatte, der bor permanent i Grønland og som har behov herfor mulighed for at tilegne sig grønlandsk og dansk i tale og skrift. GLDK mener, at sproglig integration er og bliver en statsopgave, eller i dette tilfælde en selvstyreopgave. GLDK mener derfor ikke, at undervisningen skal overlades til de enkelte virksomheder. *Naalakkersuisut skal til disse bemærkninger i det hele henviser til beskrivelsen af lovforslagets administrative og økonomiske konsekvenser.*

Sprogsekretariatet mener, at lovforslaget bør indeholde bestemmelser vedrørende sproglig standard samt standard skriftsprog. *Naalakkersuisut vurderer ikke, at der er behov for selvstændige bestemmelser vedrørende sproglig standard og standard skriftsprog, da disse allerede er dækket af § 3, hvoraf det fremstår, at det grønlandske sprog er det officielle sprog. Derudover er der i det almindelige bemærkninger under punkt "1.1 hvad er grønlandsk", blevet defineret at der er forskellige dialektvariationer, men at det skrevne grønlandske sprog er standardsproget.*

GLDK savner noget mere konkret at arbejde med i lovforslaget end netop hensigtserklæringer, f. eks vedrørende kapitlet om undervisning. GrønlandsBANKEN understreger behovet for at styrke grunduddannelserne for derigennem at styrke mulighederne for fastboende i Grønland at opnå en såvel grønlandssproget som fremmedsproget videregående uddannelse. Derudover påpeger GLDK, NunaOil A/S og Air Greenland behovet for kvalificeret undervisning samt brugbare undervisningsmaterialer. *Naalakkersuisut skal oplyse, at intentionerne med dette lovforslag alene er at udstikke rammerne for en sprogpolitik. Der er ikke alene tale om hensigtserklæringer, idet loven både indeholder et retskrav på sproglig tilegnelse og nogle forpligtelser for virksomheder, myndigheder og institutioner. Derudover skal Naalakkersuisut oplyse, at behovet for undervisningsmaterialer samt kvalificeret undervisning hele tiden revurderes.*

GLDK havde gerne set, at formålet med lovforslaget var en styrkelse af uddannelses- og undervisningstilbuddene. *Naalakkersuisut skal hertil bemærke, at lovforslaget med fastsættelsen af et retskrav på sproglig tilegnelse lægger op til en styrkelse af uddannelses- og*

undervisningstilbudene, men at dette er afhængig af de til enhver tid foreliggende økonomiske og mandskabsmæssige ressourcer.

Departementet for Familie og Sundhed anbefaler, at borgere som er kommunikationsmæssigt udfordret på grund af manglende/begrænset uddannelse, fysiske og psykiske handikaps, samt funktionsnedsættelser tilgodeses i lovforslaget. *Som lovforslaget er udformet, vil enhver med fast bopæl i Grønland have ret til at tilegne sig grønlandsk og dansk samt sprog med international rækkevidde. Der er således ikke gjort forskel på de enkelte samfundsgrupper, da enhver skal have den samme rettighed. Der vil ved lovforslagets udmøntning kunne tages særlige hensyn til grupper med særlige behov.*

Ilisimatusarfik spørger hvilke sanktionsmuligheder der er for manglende overholdelse af sprogpolitikken. *Der er i forslaget på baggrund af høringssvarene og de lovtekniske bemærkninger indarbejdet bestemmelser om sanktioner i form af bøde.*

Landstingets Ombudsmand har givet udtryk for, at det vil være uforeneligt med ombudsmandens uafhængighed, hvis ombudsmandsembedet skal være underlagt tilsyn af Naalakkersuisut. Som følge heraf er Landstingets Ombudsmand i det foreliggende forslag undtaget fra tilsynet. Inatsisartuts Lovtekniske Funktion foreslår imidlertid, at undtagelsen fra tilsynet udvides til at gælde for alle Inatsisartuts institutioner. Bestemmelsen er nu ændret til at omfatte alle Inatsisartuts institutioner.

Til § 1

Ilisimatusarfik mener, at § 1 peger på hensigten i at sikre det grønlandske sprog. *Naalakkersuisut skal oplyse, at § 1 er en formålsbestemmelse, som fastslår, at lovens formål er at sikre rammer for landets sprogpolitik, herunder om sproglig integration. Dette skal blandt andet ske ved at sikre det grønlandske sprog som et komplet og samfundsbærende sprog.*

GrønlandsBANKEN foreslår et nyt nr. 5, der skal sikre, at fastboendes muligheder for at erhverve viden og uddannelse ikke må begrænses af manglende sproglig undervisning på grunduddannelserne. *Naalakkersuisut finder, at lovforslaget er tilstrækkeligt bredt formuleret i formålsbestemmelsen.*

Til § 1, nr. 2

Sprogsekretariatet påpeger, at det er forkert at anvende begrebet tosproget samfund, når der i lovforslaget om selvstyre står, at 10 % udelukkende taler dansk. Derudover spørger Sprogsekretariatet, hvorfor det er nødvendigt at medtage forklaringen af ”andet sprog”. *Naalakkersuisut finder, at begrebet ”tosproget samfund” stadig kan anvendes selv om 10 % af befolkningen udelukkende taler dansk. Omvendt er der også nogle, der udelukkende taler grønlandsk. Naalakkersuisut skal gøre opmærksom på, at der i praksis anvendes de to sprog, dansk og grønlandsk, i offentlige forhold. Naalakkersuisut er af den opfattelse, at det er nødvendigt at have definitionen af andet sprog med, idet der klart bliver skelnet mellem modersmål og andet sprog.*

Til § 2, stk. 1, nr. 1

Niuernermik Ilinniarfik i Qaqortoq mener, at målgruppen for ”de, der har behov for at lære grønlandsk” synes at være smal, sammenholdt med § 5. Det fremgår i § 5, at ”alle, der bor permanent i Grønland, har ret til at tilegne sig grønlandsk og dansk, i tale og skrift, således at de kan deltage i samfundslivet, anvende og udvikle deres modersmål og tilegne sig sprog med international rækkevidde”. *Naalakkersuisut finder ikke, at målgruppen er smal og finder ikke, at der er nogen uoverensstemmelse mellem de to bestemmelser.*

Til § 3

Ilisimatusarfik spørger om hvad der menes med begrebet ”tilstrækkeligt” samt hvad der sigtes til med begrebet ”samfundet”. *Med ”tilstrækkeligt” menes at befolkningen skal gives mulighed for, at kunne begå sig på flere sprog, således at de kan deltage i samfundet. Det er således ikke hensigten med denne bestemmelse at tvinge borgerne til at lære de anvendte sprog, men alene give dem mulighed for at kunne deltage i samfundet. Med samfundet menes et åbent samfund med mange grupperinger og sproglige kombinationer.*

Departementet for Erhverv og Arbejdsmarked mener, at der i stedet for ”i offentlige forhold” bør anvendes ”den offentlige forvaltning”, idet Departementet for Erhverv og Arbejdsmarked mener at udtrykket kan misforstås. *Naalakkersuisut skal oplyse, at udtrykket ”i offentlige forhold” er anvendt på grund af den brede formulering. ”Den offentlige forvaltning” indskrænker sig til den offentlige forvaltning, for eksempel Selvstyret, kommunerne osv. Men ved at anvende begrebet ”i offentlige forhold” vil private virksomheder også være inkluderet.*

Sprogsekretariatet mener, at der burde være en bestemmelse i § 3, om sproget grønlandsk, samt at der i bemærkningerne bør stå noget om grammatik, anvendelse af sproget i skrift, læsning samt tale. Samtidig sætter sprogsekretariatet spørgsmålstegn ved, om det ikke er muligt at samskrive § 3, stk. 3 og 4, således at dansk ikke skal stå særskilt som en bestemmelse. Sprogsekretariatet mener, at der kan være risiko for, at ændringerne ikke bliver implementeret. *Naalakkersuisut finder, at der i lovforslaget om sprogpolitik alene skal udformes bestemmelse om, at det grønlandske sprog er det officielle sprog i Grønland. Naalakkersuisut vurderer, at § 3, stk. 3 skal beholdes og ikke samskrives med stk. 4, da de aktuelle samfundsforhold gør, at dansk i høj grad anvendes i samfundet.*

IMAK mener, at det i denne bestemmelse bør fremgå, at nordiske statsborgere har ret til at anvende deres sprog. Grønlands Arbejdsgiverforening vil have præciseret om der vil kunne henvises til konventioner som f. eks. de nordiske statsborgeres ret til at anvende deres sprog i et andet nordisk land. *Naalakkersuisut skal præcisere, at de nordiske statsborgeres ret til at anvende deres eget sprog i et andet nordisk land allerede er reguleret i Den nordiske sprogkonvention. I en overenskomst af 18. juni 2003 om ændring af den nordiske sprogkonvention er sprogkonventionen udvidet med sprogene grønlandsk, færøsk og samisk.*

Air Greenland oplyser, at de, på grund af et meget kompleks forretningsområde, der kræver mange forskellige specialister, rekrutterer udefrakommende arbejdskraft. Air Greenland gør opmærksom på, at en del af disse kun opholder sig i kortere perioder i landet og at det ikke vil være hensigtsmæssigt og især ikke lønsomt at inddrage disse i sprogkurser. *Naalakkersuisut skal oplyse, at kravet om sproglig tilegnelse alene gælder for personer, der har fast bopæl i Grønland. Dette*

udelukker ikke, at en virksomhed også kan imødekomme ønsker om sprogkurser fra medarbejdere, der ikke har fast bopæl i Grønland, men virksomheden må vurdere, hvorvidt udbyttet heraf står mål med omkostningerne forbundet dermed.

Til § 4

Ilisimatusarfik spørger hvordan man er nået frem til, at der skal indføres sprogpolitik på virksomheder, der har over 10 ansatte. Derudover spørger Ilisimatusarfik hvad de økonomiske konsekvenser vil være med en kortlægning og synliggørelse af sproglige kompetencer. Grønlands Arbejdsgiverforening oplyser, at de ikke kan tilslutte sig til kravet om udarbejdelse af sprogpolitik for virksomheder med mindst 10 ansatte, da det vil påføre et administrativt bureaukrati, som en række virksomheder ikke vil eller kan leve op til. Grønlands Arbejdsgiverforening anbefaler derfor, at § 4 udgår i sin helhed. GrønlandsBANKEN mener ligeledes, at kravet om at private virksomheder skal udarbejde en sprogpolitik bør udgå af forslaget, alternativt må det alene gælde væsentligt større virksomheder. Center for sundhedsuddannelser mener at udarbejdelse af en sprogpolitik for virksomheder med 10 ansatte vil være en stor administrativ byrde. Center for sundhedsuddannelser foreslår derfor, at kravet til udarbejdelse af en sprogpolitik i stedet skal gælde for virksomheder med mindst 20 ansatte. *Naalakkarsuisut skal først og fremmest gøre opmærksom på, at § 4, stk. 2 alene skal ses som en inspiration til hvad en sprogpolitik kan indeholde. Det er således op til virksomhederne selv at udforme deres sprogpolitikker. Naalakkarsuisut finder, at kravet på mindst 10 ansatte er passende, idet det samtidig bemærkes, at Naalakkarsuisut vurderer, at den administrative byrde ved at skulle udarbejde en sprogpolitik ikke vil være overvældende. Mange virksomheder antages i forvejen desuden allerede at have en sprogpolitik som led i virksomhedens personalepolitik.*

Departementet for Erhverv og Arbejdsmarked mener, at der bør stå ”10 ikke-grønlandsk talende ansatte”. Samtidig påpeger Departementet for Erhverv og Arbejdsmarked, at der bør stå ”ansatte svarende til 10 fuldtidsstillinger”. *Naalakkarsuisut finder ikke en sådan ændring hensigtsmæssig. Det afgørende er således ikke medarbejdernes sproglige forudsætninger, men virksomhedens størrelse. Det er præciseret i bemærkningerne, at 10 medarbejdere skal forstås som 10 fuldtidsstillinger.*

Til § 5

Sprogsekretariatet mener, at bestemmelsen ikke alene skal være en rettighed, men burde i stedet stå som en pligt, hvis ændringerne i samfundet skal være succesfulde. Sprogsekretariatet mener desuden, at de offentlige virksomheder kan forpligtes til at overholde det i § 5 nævnte rettigheder. *Naalakkarsuisut finder, at bestemmelsen skal forblive en rettighed, og ikke en pligt. Dette vil give borgerne en mulighed for at tilegne sig et sprog, men vil ikke blive forpligtet til at lære det. Naalakkarsuisut mener, at borgernes rettigheder skal styrkes, men ikke indskrænke deres personlige valgfrihed. Med hensyn til at forpligte virksomhederne henvises til beskrivelsen af de administrative og økonomiske konsekvenser.*

Ilisimatusarfik spørger hvem der skal sikre retten til, at der tilbydes undervisning for medarbejderne, og hvordan de økonomiske konsekvenser skal sikres. ANAN spørger om Departementet for Kultur, Uddannelse, Forskning og Kirke har overvejet et forslag til, hvordan kravet om udarbejdelse af en sprogpolitik skal implementeres. *Naalakkarsuisut skal hertil henvises til beskrivelsen af de administrative og økonomiske konsekvenser.*

Til § 5, stk. 2

Ilisimatusarfik kritiserer, at retten til undervisning afhænger af en individuel og personlig vurdering, hvilket kan medføre at arbejdsgiverens personlige interesser vil stå i vejen for medarbejderens interesser. *Naalakkersuisut skal hertil bemærke, at retten til sproglig tilegnelse er ubetinget. Den omtalte samtale mellem arbejdsgiver og medarbejder har til hensigt at afdække medarbejderens behov, således at dette kan indgå i udarbejdelsen af virksomhedens sprogpolitik og således at arbejdsgiver og medarbejder med afsæt heri kan drøfte og aftale medarbejderens eventuelle behov for deltagelse i sprogundervisning.*

GrønlandsBANKEN mener, at det er misvisende for de økonomiske konsekvenser for erhvervslivet, at der i lovforslagets § 5, stk. 2, pålægges arbejdsgiveren en pligt til at tage udgangspunkt i en individuel, personlig vurdering af behovet for sprogundervisning samt indføring i grønlandsk kultur, historie og samfundsforhold. *Naalakkersuisut skal hertil bemærke, at bestemmelsen efter høringen er udgået.*

Bemærkninger til de enkelte bestemmelser

Til § 1

I forbindelse med fastsættelse af definitionen af sproglig integration har det ligget Naalakkersuisut på sinde, at grønlandsk er det officielle sprog. På den baggrund indeholder bestemmelsen fire målsætninger, der kan skabe rammerne for sprogpolitik.

Til nr. 1

I forbindelse med styrkelsen af det grønlandske sprog finder Naalakkersuisut det væsentligt, at grønlandsk anerkendes som et selvstændigt sprog, komplet og samfundsbærende, og at den terminologiske udvikling sker i samspil med grønlandske myndigheder ud fra hensynet til sprogbrugere og den overordnede sproglige udvikling af det grønlandske sprog.

Anvendelsen af ”komplet og samfundsbærende sprog” er inspireret af Deklaration om nordisk sprogpolitik. Heri står: ”At et sprog er *komplet*, betyder i denne sammenhæng, at det kan anvendes i alle områder af samfundet. At et sprog er *samfundsbærende*, betyder, at det i et givet sprogsamfund anvendes til officielle formål – eksempelvis undervisning og lovgivning”.

Ønsket om at sikre grønlandsk som et komplet og samfundsbærende sprog har fået næring af § 20 i lov om Grønlands Selvstyre, som fastslår, at det grønlandske sprog er det officielle sprog i Grønland.

Til nr. 2

Grønland er et tosproget samfund bestående af grønlandsk- og dansksprogede. I den forbindelse har det grønlandske selvstyre en forpligtigelse til at styrke det grønlandske sprog og udviklingen heraf som modersmål og andetsprog.

Ved andetsprog forstås det sprog, som ikke er ens modersmål, men som anvendes i dagligdagen og i samfundet.

Til nr. 3

Gennem sprogundervisning kan sprogbarrierer i samfundet forebygges, således at to- og flersprogede borgeres sprogkundskaber kan blive en styrke og en rigdom.

Til nr. 4

Med henblik på at skabe et samfund som er selv bærende, skal sproglig tilegnelse fremmes kontinuerligt.

Til § 2

Stk. 1

Landstingsbeslutningen i 2006 (FM2006/46), som ligger til grund for dette lovforslag, var rettet mod tre grupper, som delvist kan være sammenfaldende: de der har behov for at lære grønlandsk, de der har behov for at lære dansk eller engelsk, og de der har behov for indføring i grønlandsk kultur, historie og samfundsforhold.

De, der har behov for at lære grønlandsk, omfatter alle borgere, der ikke har kendskab til eller har elementære kundskaber i grønlandsk.

De, der har behov for at lære dansk eller engelsk, omfatter især uddannelsessøgende og personer, hvis profession kræver særlige dansk- eller engelskkundskaber.

De, der har behov for indføring i grønlandsk kultur, historie og samfundsforhold er navnlig tilflyttere.

Stk. 2

Naalakkersuisut har ved formulering af bestemmelsen hæftet sig ved, at en gruppe enkeltsprogede borgere er hæmmet i deres deltagelse i samfundslivet. Endvidere er der et stort behov for at forbedre uddannelsessøgendes fremmedsproglige kompetencer for at muliggøre optagelse på og gennemførelse af uddannelser ved uddannelsesinstitutioner, hvor undervisningen foregår på et fremmedsprog.

Bestemmelsen sigter ligeledes til, at den sproglige integration på arbejdspladserne vil blive styrket. Dette sker ved at medarbejderne får mulighed for at styrke deres sprogkundskaber, samt får mulighed for indføring i grønlandsk kultur, historie og samfundsforhold.

Til § 3

Bestemmelsen udstikker grænserne for selvstyrets regulering af sprogbrug i offentlige forhold og i samfundet som helhed. Bestemmelsen begrænser således ikke retten til at bruge sit eget sprog i private sammenhænge. Hvilket sprog der tales med andre er et privat anliggende. Derimod er det Naalakkersuisuts hensigt at sikre, at befolkningen opnår tilstrækkelige sproglige kompetencer, så alle borgere kan deltage i samfundet.

Stk. 1

Bestemmelsen fastslår, at det grønlandske sprog er det officielle sprog i Grønland. Bestemmelsen er en videreførelse af § 20 i lov om Grønlands Selvstyre, dog med tilføjelse om at dette anvendes i offentlige forhold.

Stk. 2

Bestemmelsen fastslår, at det grønlandske sprog består af tre hoveddialekter, og det er de dialekter, der tales i Avanersuaq, Tunu og Kitaa.

Stk. 3

Bestemmelsen fastslår, at det danske sprog kan anvendes i offentlige forhold. Bestemmelsen er en videreførelse af Hjemmestyrelovens § 9, hvorefter grønlandsk og dansk kan anvendes i offentlige forhold. Sagsbehandlingslovens § 7a fastslår, at en part i en sag frit kan vælge at blive betjent på grønlandsk eller dansk.

Stk. 4

Reglen er ikke til hinder for, at man i henhold til Den nordiske sprogkonvention betjener nordiske borgere på deres eget sprog.

Til § 4

Stk. 1

Private virksomheder med mindst 10 ansatte, svarende til 10 fuldtidsstillinger og offentlige myndigheder samt offentlige virksomheder skal udarbejde en sprogpolitik. Bestemmelsen pålægger både offentlige myndigheder og virksomheder samt det private erhvervsliv at udarbejde sprogpolitikker. Private virksomheder med under 10 ansatte undtages fra udarbejdelse af en sprogpolitik for at undgå, at små private virksomheder pålægges en uforholdsmæssig stor administrativ byrde i forhold til virksomhedens størrelse.

En sprogpolitik er et sæt retningslinjer, der sætter fokus på myndighedens og virksomhedens sproglige kompetencer og kompetencemål. En sprogpolitik kan tillige indeholde praktiske retningslinjer for myndighedens eller virksomhedens forretningsgange, for eksempel i relation til ekstern kommunikation og oversættelsesarbejde.

Lovforslaget fastsætter en forpligtelse til at udarbejde en sprogpolitik, men lader det være op til myndigheden eller virksomheden at tilpasse sprogpolitikken til myndighedens eller virksomhedens behov.

Stk. 2

Det bemærkes, at eksemplificeringerne i nr. 1-5 er til inspiration ved udarbejdelse af en sprogpolitik og har ikke karakter af indholdsmæssige krav til en sprogpolitik.

Til nr. 1

En kortlægning af myndighedens eller virksomhedens sproglige kompetencer kan give et statusbillede af de sproglige kompetencer, som myndigheden eller virksomheden råder over. Denne kortlægning kan indeholde oplysninger om de ansattes modersmål, andetsprog eller fremmedsprog, herunder kendskab til teknisk sprog og fagspecifik terminologi. Desuden kan den sproglige kortlægning indeholde oplysninger om de ansattes uddannelsesmæssige kompetencer indenfor grønlandsk, dansk og fremmedsprog.

Til nr. 2

Anvendelse af fremmedsproglige og -kulturelle kompetencer i myndighedens forvaltning og virksomhedens drift kan betyde en synliggørelse af den enkeltes sproglige og kulturelle kompetencer i det daglige. Det kan for eksempel være dialektkendskab, kendskab til fremmedsprog og fremmede kulturer.

Til nr. 3

En synliggørelse af myndighedens eller virksomhedens eksterne sproglige image kan ske gennem myndighedens og virksomhedens eksterne kommunikation. Det kan komme til udtryk i forbindelse med for eksempel servicering, branding og markedsføring på forskellige sprog, herunder grønlandsk.

Til nr. 4

Retningslinjer for intern og ekstern kommunikation kan indeholde oplysninger om, hvilke sprog der kan anvendes i bestemte sammenhænge, herunder anvendelse af oversættelser eller teknisk sprogbrug målrettet ansatte, kunder, forbrugere eller borgere samt udarbejdelse af retningslinjer for håndtering af sproglige konflikter.

Til nr. 5

Kompetencemål kan angive behovet for bestemte sprog, adgang til sprogundervisning for ansatte, undervisning i sproglig formidling og forhandling samt stillingtagen til den enkeltes sproglige udvikling af sproglige kompetencer.

Stk. 3.

Bestemmelsen fastslår, at arbejdsgiveren er forpligtet til at foretage en individuel og personlig samtale med medarbejderen om medarbejderens behov for sprogundervisning samt indføring i grønlandsk kultur, historie og samfundsforhold.

Formålet med samtalen er dels at foretage en afdækning af medarbejderens behov for herigennem at få et grundlag for iværksættelse af tiltag til imødekommelse af disse behov. Formålet er desuden gennem samtalerne med hver enkelt medarbejder at få et godt grundlag for virksomhedens udarbejdelse af en personalepolitik.

Med formuleringen ”individuel og personlig” er det præciseret, at samtalen skal ske med hver enkelt medarbejder for sig og således alene omhandle den pågældende medarbejders behov.

Formuleringen ”behov for sprogundervisning” betyder, at der også kan være tale om behov for undervisning i andre sprog end de i § 2, stk. 1 nævnte.

Til § 5

Stk. 1

Bestemmelsen giver personer med fast bopæl i Grønland et retskrav på at tilegne sig grønlandsk, dansk og sprog med international rækkevidde med henblik på, at de kan deltage i samfundslivet og anvende og udvikle deres modersmål.

Bestemmelsen er, udover forpligtelsen for virksomheder og myndigheder til at udarbejde en sprogpolitik, lovens centrale element.

Hensigten med bestemmelsen er at fastslå en ret til sproglig tilegnelse for personer med vedvarende ophold i Grønland, hvilket afgrænses ved kravet om fast bopæl. Det er herefter op til Naalakkersuisut i samarbejde med arbejdsmarkedets organisationer og andre relevante parter at skabe de bedst mulige rammer for efterkommelsen af dette retskrav, hvorfor der er indsat en bemyndigelsesbestemmelse herom i stk. 2.

Bestemmelsen udelukker ikke, at arbejdsgivere og samfundet i øvrigt også søger at imødekomme behov for sproglig tilegnelse for personer, som ikke har vedvarende ophold i Grønland. Det kan således for virksomheder og myndigheder være hensigtsmæssigt, at der i sprogpolitikken såvel som i tilbudene til de ansatte tages hensyn til såvel personer med fast bopæl som personer med midlertidigt ophold, da de kan have forskellige behov for sprogundervisning. Personer som ikke har vedvarende ophold i Grønland vil således også kunne have et særligt behov for indføring i grønlandsk, kultur og samfundsforhold.

Fast bopæl forstås i overensstemmelse med gældende folkeregisterlovgivning, hvilket aktuelt vil sige fast bopæl i Grønland i mindst 6 måneder. Dette svarer til bopælskravet i landstingslov nr. 9 af 31. oktober 1996 om valg til Grønlands Landsting og Deklaration om nordisk sprogpolitik. Det vil sige, at personer med fast bopæl i Grønland har et retskrav på at lære det i § 2, stk. 1 nævnte behov. Det betyder ligeledes, at personer der har boet i Grønland i mindre end 6 måneder ikke har den samme retskrav.

Sprog med international rækkevidde kan eksempelvis være engelsk, kinesisk eller spansk.

Det retskrav, som lovens § 5, stk. 1 giver borgerne, er således et krav på lige behandling i henseende til udnyttelse af de undervisningstilbud som selvstyret stiller til rådighed for borgerne i uddannelsessystemet, de kommunale tilbud under forordningen om kultur- og fritidsvirksomhed, tilbuddene fra Oqaatsinik Pikkorissarfik, samt eventuelle andre tilbud som offentlige myndigheder måtte stille til rådighed for borgerne på ensartede betingelser. Endvidere sikrer bestemmelsen, at borgerne og virksomhederne for eksempel har ret til at etablere egne undervisningstilbud på grønlandsk, dansk eller et hvilket som helst fremmedsprog, der kan anses omfattet af de nævnte internationale konventioner eller anden grønlandsk lovgivning som for eksempel lovgivning om friskoler.

Væsentligt i forslaget er, at det ikke er udtryk for en endelig fastlæggelse af sprogpolitikken, men derimod en rettesnor til videre udvikling inden for dette forslag og relaterede områder. Formålet med lovforslaget peger derfor både på styrkelse og udvikling af grønlandsk som samfundsbærende sprog, modersmål og andet sprog samt ønsket om, at tosprogethed og flersprogethed bliver en styrke i samfundet.

Lovforslaget om sprogpolitik er nyskabende, idet offentlige virksomheder og myndigheder samt private virksomheder af en vis størrelse nu er mødt af et lovkrav om at udarbejde en sprogpolitik. Lovforslaget udstikker rammerne for en sprogpolitik, men det er Naalakkersuisuts klare hensigt ikke at forpligte virksomheder og offentlige myndigheder i forhold til sprogpolitikens detaljerede indhold og omfang. Den konkrete udmøntning af sprogpolitikken i samfundslivet skal ske i samråd med arbejdsmarkedets organisationer og andre relevante parter, der kan bidrage til afdækning af samfundets behov og medvirke til, at disse behov bliver imødekommet.

Stk. 2

Bestemmelsen giver Naalakkersuisut bemyndigelse til efter samråd herom med arbejdsmarkedets organisationer og andre relevante parter at fastsætte regler om udmøntningen af den i stk. 1 nævnte ret til sproglig tilegnelse, herunder om kursus- og undervisningstilbud og frihed til deltagelse heri.

Som nævnt i de almindelige bemærkninger har loven karakter af en rammelov, hvorfor det er fundet hensigtsmæssigt, at Naalakkersuisut kan fastsætte uddybende regler om udmøntningen af det retskrav, der fastsættes i loven.

Da udmøntningen vil berøre såvel arbejdsgivere som arbejdstagere er det fundet hensigtsmæssigt at fastslå, at Naalakkersuisuts administrative forskrifter skal udarbejdes efter samråd herom med arbejdsmarkedets organisationer. Andre relevante parter kan eksempelvis være kommunerne, uddannelsesinstitutionerne og kursusudbydere, herunder Oqaatsinik Pikkorissarfik.

Til § 6

Stk. 1

Bestemmelsen fastslår, at Naalakkersuisut fører tilsyn med virksomhedernes og myndighedernes overholdelse af loven, og at Naalakkersuisut kan overlade tilsynet til andre myndigheder og institutioner under Grønlands Selvstyre.

Tilsynet vil primært dreje sig om forpligtelsen til udarbejdelse af en sprogpolitik og til afholdelse af samtale mellem arbejdsgiver og medarbejder om medarbejderens behov for sprogundervisning mv., jf. forslaget § 4.

Stk. 2.

Bestemmelsen fastsætter bestemmelser om tilsynsmyndighedens muligheder for at varetage sin tilsynsforpligtelse. Det er fundet hensigtsmæssigt dels at nævne dokumentation for udarbejdelse af sprogpolitik og for afholdelse af samtale med medarbejderen og dels at give tilsynsmyndigheden en generel adgang til at indhente de oplysninger, der er nødvendige for varetagelse af oplysningspligten. Oplysninger, der er nødvendige for varetagelse af oplysningspligten kan eksempelvis være oplysning om virksomheders antal ansatte, herunder om de er fuld- eller deltidsansatte.

Stk. 3.

Bestemmelsen fastslår, at Inatsisartuts institutioner ikke er omfattet af tilsynet. Der henvises om baggrunden herfor til de almindelige bemærkninger til forslaget. Bestemmelsen medfører, at tilsynsmyndigheden heller ikke over for Inatsisartuts institutioner vil kunne gøre anvendelse af de muligheder for varetagelse af tilsynet, der er nævnt i stk. 2.

Til § 7

Stk. 1.

Bestemmelsen fastslår, at der kan idømmes bøde for overtrædelse af bestemmelserne om udarbejdelse af en sprogpolitik og om afholdelse af den i § 4, stk. 3 nævnte samtale mellem arbejdsgiver og medarbejdere. Det er fundet nødvendigt af hensyn til lovens virkning i praksis at kunne sanktionere manglende overholdelse af disse regler.

Stk. 2.

Bestemmelsen fastslår, at der desuden kan idømmes bøde for manglende efterkommelse af de forpligtelser, der er nævnt i § 6, stk. 2. Bestemmelsen er fundet nødvendig af hensyn til håndhævelsen af tilsynet med lovens afholdelse.

Til § 8

Bestemmelsen fastslår, at klager over manglende udarbejdelse af sprogpolitik og manglende afholdelse af den i § 4, stk. 3 nævnte samtale, vil kunne indbringes for tilsynsmyndigheden. Det er ikke fundet hensigtsmæssigt at fastsætte frister for indgivelse af klage, og klage vil således kunne indbringes til enhver tid.

Det bemærkes, at der ikke er mulighed for at klage over manglende imødekommelse af retskravet på sproglig tilegnelse. Dette skyldes, at retskravets udmøntning må ske på baggrund af de til enhver tid værende økonomiske og mandskabsmæssige ressourcer hertil.

Til § 9

Stk. 1.

Ikrafttrædelsestidspunktet er fastsat med henblik på at ikraftsætte loven så hurtigt som muligt.

Stk. 2

Bestemmelsen giver de enkelte arbejdspladser mulighed for, at udarbejde en sprogpolitik senest den 1. april 2010. Det er fundet hensigtsmæssigt, at virksomheder og myndigheder, der er forpligtet til at udarbejde en sprogpolitik får den fornødne tid til forberedelse heraf efter lovens ikrafttræden. Det forskudte virkningstidspunkt muliggør således, at der vil kunne udarbejdes vejledning om såvel proces for udarbejdelse af sprogpolitik og for dens hensigtsmæssige indhold, og at virksomhederne og myndighederne vil have mulighed for at afholde samtaler med medarbejderne inden udarbejdelsen af sprogpolitikken.